

Заклучения на Съвета относно медийната грамотност в постоянно променящия се свят

(2020/C 193/06)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

КАТО ВЗЕМА ПРЕДВИД:

1. политическия контекст, изложен в приложението;

КАТО ОТЧИТА, ЧЕ:

2. технологичният и цифровият напредък доведоха до значителни промени в живота ни. Новите медийни и комуникационни платформи промениха социалните и комуникационните връзки, повлияха на културните и творческите индустрии, промениха медийното пространство и начина, по който произвеждаме, разпространяваме и потребляме съдържание. Напредъкът даде на гражданите на Европа значителни нови възможности да общуват и да намират, създават и разпространяват различни видове съдържание;
3. цифровите и технологичните промени настъпват по непредсказуем и непрекъснат начин, като налагат необходимостта от постоянно приспособяване както от страна на гражданите, така и на обществото. Иновациите, които правят света едно по-добро място, включително цифровизацията и разработването на медийни и комуникационни платформи, имат последици, с които се налага да се справяме;
4. наред с многобройните предимства и положителни ефекти на новата медийна екосистема, напредъкът доведе и до все повече дезинформация, манипулации и слово на омразата;
5. в новата медийна екосистема гражданите са заливани от информация и може да срещат затруднения при разбирането на новините и намирането на точна информация и надеждни информационни източници, както и на качествено съдържание по принцип;
6. излагането на гражданите на голямо количество дезинформация, особено по време на световна криза, както е пандемията от COVID-19, очертава значението на систематичен подход при развитието на медийната грамотност, важността на сътрудничеството между онлайн платформите, експертите и компетентните органи, както и на разработването на независима процедура за проверка на фактите, за да се ограничи разпространението на кампании за дезинформация онлайн, като същевременно се зачита свободата на изразяване;
7. днешният свят изисква придобиването на много нови индивидуални и обществени знания и умения, които да позволят на гражданите от всички възрасти да имат достъп, да избират, разбират и използват по комплексен и отговорен начин информацията и различните видове медии, както професионални, така и генерирани от потребители, по всички видове канали и платформи за разпространение или комуникация;
8. всички тези способности представляват медийна грамотност, която се разбира като обобщаващ израз, включващ всички технически, когнитивни, социални, граждански, етични и творчески способности, които дават на гражданите възможност по ефективен начин да имат достъп до информация и медии и да ги използват, както и безопасно и отговорно да създават и споделят медийно съдържание чрез различни платформи. Медийната грамотност следва да не се ограничава до изучаване на инструменти и технологии, а следва също така да има за цел гражданите да придобият уменията за критично мислене, необходими, за да се прави преценка, да се анализират сложни реалности и да се разпознава разликата между мнение и факт. Благодарение на всички тези способности гражданите могат да участват в икономическите, социалните и културните аспекти на обществения живот, както и да играят активна роля в демократичния процес ⁽¹⁾;

КАТО ОТЧИТА, ЧЕ:

9. подобно на други предизвикателства на съвременния свят, пандемията от COVID-19 открои необходимостта от надеждни информационни източници и от прозрачност от страна на онлайн платформите; от жизненоважно значение е на гражданите да се осигурява възможност да придобият уменията, необходими за управление на дезинформацията;
10. предвид огромното количество налична информация в интернет, алгоритмите са от решаващо значение за нейната организация и дават възможност за насочване на съдържанието, така че да се осигури подходящ и персонализиран опит на потребителите;

⁽¹⁾ Въз основа на определенията в мисията на Експертната група по медийна грамотност и в преразгледаната Директива за аудио-визуалните медийни услуги.

11. същевременно липсата на прозрачност и използването на алгоритми без подходящи оценки на риска и на въздействието може да изострят проблема с дезинформацията и да стимулират публикуването на сензации, съдържащо крайности съдържание и журналистика „на лов за кликове“;
12. влиянието на алгоритмите върху каналите за разпространение и избора на получатели могат да окажат значително въздействие върху общественото мнение, да оформят социално-политически дискурс и потенциално да доведат до социална поляризация;
13. увеличеният обем онлайн съдържание, което включва слово на омразата, подбуждане към насилие или омраза, кибертормоз и друго незаконно и/или вредно съдържание, представлява предизвикателство за обществото;
14. в основаната на данни глобална цифрова медийна икономика господстващото пазарно положение на няколко глобални участници и моделите на алгоритмите, използвани от онлайн платформите, може да представляват заплаха за медийния плурализъм и за многообразието на съдържанието;
15. бързият растеж и текущите промени в медийната екосистема имат последствия за доверието в медиите, като също така потенциално оказват натиск върху професионалните медии и журналистическите стандарти;

КАТО ОТБЕЛЯВА, ЧЕ:

16. медийната грамотност и капацитетът ни за критично разбиране и отговорно взаимодействие с медиите никога не са били толкова важни, колкото в днешния свят, засегнат от пандемията от COVID-19, не само за опазване на общественото здраве, но и за гарантиране на устойчивостта на демократичните общества и засилването на демократичното участие;
17. необходимо е да се активизира работата по предоставянето на гражданите от всички възрасти на възможности за придобиване на медийна грамотност и критично мислене, като същевременно се отчитат културното многообразие и значителните различия в медийната грамотност и цифровата компетентност по принцип сред държавите — членки на ЕС;
18. непрестанното развитие на новите медийни и комуникационни технологии увеличава търсенето на нови подходи към придобиването на медийна грамотност, особено в областта на неформалното и информалното учене;
19. необходимо е да се разработят нови модели на учене през целия живот в областта на медийната грамотност и да се предоставят на хората от всички възрасти практически възможности да придобият уменията, които са им необходими, за да разбират и работят в изключително сложната обстановка на медийните комуникации, чрез програми, адаптирани към различни целеви групи, които може да бъдат специфични за възрастта и/или съобразени с контекста;
20. необходимо е да се разшири участието в медийната грамотност на заинтересовани страни, които са в състояние да достигнат до граждани от всички възрасти, например културни институции (като библиотеки, музеи и кина), които имат достъп до съответната инфраструктура и се ползват с високо равнище на доверие в обществото, и които поради това следва да бъдат допълнително насърчавани да повишават медийната грамотност чрез своите услуги и дейности;
21. медиите, особено обществените, и журналистическите организации заемат влиятелна позиция в обществото и може да играят по-важна роля по отношение на насърчаването, информирането и повишаването на осведомеността на обществеността относно значението на медийната грамотност;
22. съответните национални агенции и органи, по-специално националните медийни регулаторни органи, успоредно със съвместните дейности, които те извършват чрез групата на европейските регулатори за аудиовизуални медийни услуги (ERGA), в зависимост от националната правна рамка, в която работят, могат да играят важна роля, доколкото разполагат с компетентностите и позицията, за да могат активно да насърчават, организират и координират инициативи за медийна грамотност и да обединяват заинтересованите страни, както и да допринасят значително за борбата с дезинформацията;
23. укрепването на професионалната журналистика, независимите медии, журналистическите разследвания и медийния плурализъм, улесняването на достъпа на гражданите до качествени, надеждни и разнообразни източници на информация и изграждането на обществено доверие допринасят за защитата на демокрацията;
24. важно е да се насърчава европейската медийна индустрия при използването на нововъзникващи технологии по отношение на разработването на съдържание, каналите за разпространение, събирането и анализа на данни, за да се привлече по-широка аудитория и да ѝ се помогне да получи достъп до съдържание с разнообразно качество, както и да се насърчи плурализмът на медиите;

25. важно е да продължи да се подчертава необходимостта от постигане на по-високи стандарти за отговорност и прозрачност за онлайн платформите по отношение на полагането на допълнителни усилия за защита на потребителите от незаконно и вредно съдържание и от дезинформация, като същевременно се зачита свободата на изразяване;
26. значението на сътрудничеството с публичните органи от страна на онлайн платформите се отнася за различни видове информация, например информация за алгоритмите и наборите от данни, което би могло да улесни ефективното наблюдение на платформите с цел справяне с проблемите, свързани с дезинформацията;
27. междусекторният подход за предоставяне на възможности за придобиване на медийна грамотност от гражданите, в допълнение към цифровия и технологичния напредък на медиите и на културните и творческите индустрии, ще подпомогне както потребителите, така и създателите на съдържание, и ще доведе до създаването на по-творчески и по-конкурентен медиен сектор;
28. укрепването на медийната грамотност и справянето с дезинформацията изискват систематичен, стратегически и всеобхватен подход от всички държави членки, както и междусекторно сътрудничество между различните заинтересовани страни;

ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, В РАМКИТЕ НА ТЕХНИТЕ ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ И В ПЪЛНО СЪОТВЕТСТВИЕ С ПРИНЦИПА НА СУБСИДИАРНОСТ:

29. да работят системно за повишаване на обществената осведоменост относно значението на медийната грамотност и да подкрепят последователното развитие на политиките за медийна грамотност и тяхното прилагане;
30. да подкрепят създаването и развитието на мрежи за медийна грамотност (национални, регионални, местни, тематични), за да обединят съответните заинтересовани страни и да им дадат възможност да си сътрудничат и да разработват устойчиви и дългосрочни жизнеспособни проекти и инициативи за медийна грамотност;
31. да развият подход за учене през целия живот по отношение на медийната грамотност за всички възрасти и да предоставят подкрепа в този контекст за пилотни и научноизследователски проекти - с цел създаване или разработване и оценка на нови методики, действия и съдържание, адаптирани към специфичните потребности на целевите групи;
32. да подпомагат разработването и споделянето на материали за преподаване и обучение по медийна грамотност, както и разработването на систематичен подход за подобряване на компетентностите на специалистите в различни области (напр. библиотекари, музеен персонал, младежки работници, преподаватели, специалисти в областта на медийната грамотност, журналисти), така че да им се даде възможност да засилят своята важна роля за развиване на медийната грамотност на гражданите;
33. да насърчават културните институции, организациите на гражданското общество и журналистическите организации да интегрират програми за учене през целия живот и да насърчават всички видове медийни организации, особено обществените медии, да развият и насърчават инициативи за медийна грамотност и да участват в инициативи и проекти на други заинтересовани страни;
34. да продължат да проучват възможностите за популяризиране и насърчаване на професионалната журналистика като устойчив елемент на световната цифрова медийна среда;
35. да подобряват съществуващите модели за обучение и ако е необходимо, да проектират нови такива, за развитие на цифровите умения в рамките на европейските културни и творчески индустрии, за да се насърчи ефективното използване на иновативни технологии и да не се изостава от технологичния напредък;

ПРИКАНВА КОМИСИЯТА:

36. да укрепи и развие все повече концепцията за Европейска седмица на медийната грамотност в сътрудничество с държавите членки и да насърчава участието в тази проява;
37. да разработи, в рамките на предстоящата Европейска обсерватория за цифрови медии, механизми за улесняване на сътрудничеството и доброволния обмен на идеи и практики в областта на медийната грамотност от страна на широк кръг от заинтересовани страни;
38. да предложи възможни по-нататъшни стъпки за намиране на дългосрочни систематични и ефикасни решения за справяне с дезинформацията въз основа на резултатите от съществуващи и бъдещи всеобхватни изследвания и анализи на вече предприетите мерки, включително надлежно разглеждане на работата, извършена от групата на европейските регулатори за аудио-визуални медийни услуги в тази област, както и за необходимото сътрудничество между националните регулаторни органи;

39. да обмисли, в контекста на публикувания неотдавна План за действие на ЕС относно правата на човека и демокрацията за периода 2020—2024 г. и с оглед на изготвянето на новия законодателен акт за цифровите услуги, плана за действие за европейската демокрация и плана за действие в областта на медиите и аудио-визуалния сектор, необходимостта от по-ефективни методи за справяне с проблемите на дезинформацията, без да се възпрепятства защитата на основните права, където прозрачността и отговорността на платформите са ключов принцип;
40. да гарантира, че са взети предвид местните особености и капацитет на различните държави членки, както и необходимостта от широко сътрудничество между всички съответни заинтересовани страни в държавите членки, така че потенциалните мерки да бъдат приложими и ефективни и да могат да бъдат проверявани ефективно и независимо;
41. да разработи в сътрудничество с държавите членки систематични критерии и процедури за оценка на финансираните от ЕС проекти и инициативи за медийна грамотност и да разработи единна и сравнителна методика за докладване от страна на държавите членки относно развитието на медийната грамотност, в рамките на бъдещите насоки, предвидени в преразгледаната Директива за аудио-визуалните медийни услуги, които критерии да бъдат публикувани от Комисията след консултация с контактния комитет;

ПРИКАНВА КОМИСИЯТА И ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, В РАМКИТЕ НА ТЕХНИТЕ ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ И В ПЪЛНО СЪОТВЕТСТВИЕ С ПРИНЦИПА НА СУБСИДИАРНОСТ:

42. да продължат досегашните и да предприемат по-нататъшни усилия по отношение на систематичен, всеобхватен и междусекторен подход за развиване на медийна грамотност и повишаване на осведомеността относно значението на медийната грамотност; националните усилия, предприети в тази перспектива, включително инициативите за финансиране, следва да бъдат подкрепени на равнище ЕС;
43. да насърчават по-доброто използване на възможностите, предлагани от фондовете и програмите на ЕС за подкрепа на медийното образование и на различните проекти и инициативи за медийна грамотност (напр. подкрепа за медиите чрез програмата „Творческа Европа“, по-специално новите действия за подкрепа на медиите) и за разработване на допълнителни източници на финансиране, както и да създават полезни взаимодействия между съответните програми на ЕС;
44. да гарантират, че мерките за медийна грамотност, насочени към малолетните и непълнолетните лица в рамките на стратегията „По-добро обучение за деца“, са в крак с постоянно променящата се цифрова среда;
45. да финансират и насърчават систематични и редовни изследвания в областта на медийната грамотност и въздействието на медиите и цифровите платформи (напр. систематично проучване на мерките и инициативите за медийна грамотност; да извършват изследвания относно влиянието на новите медийни и комуникационни платформи върху благосъстоянието на гражданите; да извършват изследвания относно функционирането на алгоритмите и ИИ и на тяхното влияние върху общественото мнение, живота на хората и потреблението на медийни продукти, както и върху европейската медийна и аудио-визуална индустрия);
46. да подпомагат аудио-визуалната индустрия за разработване на качествени европейски платформи за съдържание и разпространение, като вземат предвид икономическото въздействие на пандемията от COVID-19 върху аудио-визуалния сектор като цяло;
47. да насърчават платформите и медиите да си сътрудничат за разработването на инструменти и процеси, които стимулират видимостта и възможността за намиране на качествени източници на новини, наред с видимостта и възможността за лесно намиране на качествено европейско аудио-визуално съдържание.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Политически документи в тази област**Европейски съвет**

Заключения на Европейския съвет от 18 октомври 2018 г. (EUCO 13/18)

Заклучения на Европейския съвет от 13 и 14 декември 2018 г. (EUCO 17/18)

Заклучения на Европейския съвет от 21 и 22 март 2019 г. (EUCO 1/19)

Заклучения на Европейския съвет от 20 юни 2019 г. (EUCO 9/19)

Нова стратегическа програма за периода 2019—2024 г. (приета от Европейския съвет на 20 юни 2019 г.)

Съвет

Заклучения на Съвета относно европейски подход към медийната грамотност в цифрова среда (ОВ С 140, 6.6.2008 г., стр. 8).

Заклучения на Съвета относно медийната грамотност в цифрова среда (ОВ С 301, 11.12.2009 г., стр. 12).

Заклучения на Съвета и на представителите на правителствата на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета, относно свободата и плурализма на медиите в цифровата среда (ОВ С 32, 4.2.2014 г., стр. 6).

Заклучения на Съвета относно европейската аудио-визуална политика в цифровата епоха (ОВ С 433, 3.12.2014 г., стр. 2).

Заклучения на Съвета относно взаимодействието на културата и творчеството с други сектори с цел да се стимулират иновациите, икономическата устойчивост и социалното приобщаване (ОВ С 172, 27.5.2015 г., стр. 13).

Заклучения на Съвета относно развиването на медийна грамотност и критично мислене чрез образование и обучение (ОВ С 212, 14.6.2016 г., стр. 5).

Заклучения на Съвета относно насърчаването на достъпа до култура чрез цифрови средства с акцент върху привличането на публика (ОВ С 425, 12.12.2017 г., стр. 4).

Препоръка на Съвета относно ключовите компетентности за учене през целия живот (ОВ С 189, 4.6.2018 г., стр. 1).

Заклучения на Съвета относно засилването на европейското съдържание в цифровата икономика (ОВ С 457, 19.12.2018 г., стр. 2).

Заклучения на Съвета и на държавите членки относно гарантирането на свободни и честни европейски избори (6573/1/19 REV 1, приети от Съвета по общи въпроси през февруари 2019 г.)

Заклучения на Съвета относно демокрацията (12836/19, приети от Съвета по външни работи през октомври 2019 г.)

Заклучения на Съвета относно допълнителните усилия за укрепване на устойчивостта на хибридни заплахи и за борба с тях (14972/19, приети от Съвета по общи въпроси през декември 2019 г.)

Комисия

Комуникации

— Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Европейска стратегия за по-добър интернет за децата“, COM(2012) 196 final

— Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Стратегия за цифров единен пазар за Европа“, COM(2015) 192 final

— Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — „По-добро управление за единния пазар“ „Възможности и предизвикателства пред Европа“, COM (2016) 288 final

— Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Борба с незаконното онлайн съдържание – повишаване на отговорността на онлайн платформите“, COM(2017) 555 final

- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Европейски подход за борба с дезинформацията, разпространявана онлайн“, COM(2018) 236 final
- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, „Изкуствен интелект за Европа“, COM(2018) 237 final
- Доклад на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно изпълнението на съобщението „Европейски подход за борба с дезинформацията, разпространявана онлайн“, COM(2018) 794 final

Съвместни съобщения на Комисията и върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност

- Съвместно съобщение до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — План за действие за борба с дезинформацията, JOIN(2018) 36 final
- Съвместно съобщение до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Доклад относно изпълнението на Плана за действие за борба с дезинформацията, JOIN(2019) 12 final
- Съвместно съобщение до Европейския парламент и Съвета „План за действие на ЕС относно правата на човека и демокрацията за периода 2020—2024 г.“, JOIN (2020) 5 final

Други проучвания и доклади

Mapping of media literacy practices and actions in EU-28 (Картографиране на практиките и действията за медийна грамотност в ЕС-28) (Европейска аудио-визуална обсерватория, 2016 г.)

Towards European Media Sovereignty. An Industrial Media Strategy to Leverage Data, Algorithms and Artificial Intelligence (Към европейски медиен суверенитет. Индустриална медийна стратегия за използване на данни, алгоритми и изкуствен интелект) (Guillaume Klossa, 2019 г.)

Доклад за дейностите, извършени с цел подпомагане на Европейската комисия при междинния мониторинг на Кодекса за поведение във връзка с дезинформацията (Група на европейските регулатори за аудио-визуални медийни услуги, 2019 г.)

Прилагане на преразгледаната директива за аудио-визуалните медийни услуги (Група на европейските регулатори за аудио-визуални медийни услуги, 2019 г.)

Falling behind: How social media companies are failing to combat inauthentic behaviour online (Изоставаме: Как дружествата в областта на социалните медии не успяват да се борят с неавтентично поведение онлайн) (Център за високи постижения на НАТО в областта на стратегическите комуникации, 2019 г.)

Study on media literacy and online empowerment issues raised by algorithm-driven media services (Проучване на въпросите, свързани с медийната грамотност и предоставянето на възможности онлайн, повдигнат от основаните на алгоритми медийни услуги) (SMART 2017/0081) (RAND Europe и Open Evidence, 2019 г.)

Доклад на ERGA относно дезинформацията: Оценка на прилагането на Кодекса за поведение (2020 г.)
